

Geschied-en Heemkundige Kring Kortenbos
E-Mail: ghk.kortenbos@gmail.com

Nieuwsbrief 32   maart - april 2020

De narcis

Ze droeg een gele zonnehoed.
Ze droeg een groene jas.
Ze wiegde op de zuidenwind.
Zo stond ze in het gras.
Ze keek voorzichtig naar de zon.
Ze was vandaag zo blij.
Het leek wel of ze zeggen wou,
de winter is voorbij.

Beste Erfgoedvriend(innen)

In deze tijd van regen en wind is de narcis het teken dat we weer van de zon en de warmte gaan genieten.

Wij danken U allen voor de vernieuwing van het lidmaatschap van de Kring, hartelijk welkom aan de nieuwe leden.

Wij zijn de Erfgoeddag op zaterdag 25 april aan het voorbereiden, onze acteurs ...zijn zich aan het inleven in hun rol. De Mirakelennacht te Cortenbosch zal werkelijk het herbeleven zijn van wat er gebeurde tijdens die nacht. Wij zullen 4 mirakels tot leven laten komen. We gaan terug in de tijd namelijk een warme avond in juni 1639, Cortenbosch was een plaats met een groot bos, enkele lemen huisjes en een boerderij "De Nachtegaal". Het was de periode van de Spaanse overheersing: het is de benaming van de Habsburgse Nederlanden van 1556 tot 1715. Met Brussel als hoofdstad. Daarna kwamen wij onder Oostenrijks bewind. In die zeer onrustige tijd waren er veel muitende soldaten die door het niet ontvangen van hun soldij mensen overvielen. De mensen die naar de markt gingen werden overvallen en zij moesten alles afgeven de overvallers. Ook de rijke dame Elisabeth van Oeteren werd overvallen toen zij op weg was naar haar hoeve "De Nachtegaal ", zij hing een beeldje van O.L.-Vrouw aan een lindeboom en vanaf dan werd het rustiger in de streek. De vele bedevaarders verspreiden het gerucht over de mirakels die daar aan het beeldje van O.L-Vrouw gebeurden. Nu zoveel eeuwen later gebeuren er nog steeds genezingen(geestelijk en lichamelijk). Het bestuur van de Geschied- en Heemkundige Kring Kortebos zal in de tijd terug gaan en vier van deze wonderbare gebeurtenissen opvoeren.

Zaterdag 25 april vanaf 20h.00 – 22h00

Plaats:

1.Aan de lindeboom Basiliek Kortebos

2. In de Basiliek voor het Troonaltaar van Onze Lieve Vrouw

Op een scherm zullen er 18 schilderijen met de mirakelen getoond worden.

Hartelijk Welkom

AANDACHT

Op zaterdag 9 mei 2020 zal er te Kortenbos de 30ste contactdag plaatsvinden van de werkgroep Norbertijner Geschiedenis in de Nederlanden.

Thema: Norbertijnse Lievevrouwen

Vanaf het begin was Maria een belangrijke patroonheilige in de premonstratenzer orde. Wanneer in het kader van de Contrareformatie in de zeventiende eeuw de Mariadevotie een geweldige bloeiperiode beleeft, doen de norbertijnen daaraan volop mee en dit op verschillende manieren. In een aantal abdijen wordt een Mariabeeld op een bijzondere wijze vereerd. Norbertijnen schrijven en publiceren werken over Mariadevotie. Het meest spectaculair zijn enkele vrij grote Mariakapellen die worden gebouwd op plaatsen waar aan het vereerde beeld van Onze-Lieve-Vrouw wonderdaden worden toegeschreven en die uitgroeien tot bedevaartplaatsen van middelgrote betekenis.

Op andere plaatsen waren de kapellen kleiner, maar bleven ze toch bewaard als vergeten pareltjes van lokale Mariaverering. De contactdag dit jaar wil enkele plaatsen van deze norbertijnse Mariaverering onder de aandacht brengen. In een ruime inleiding situeert professor Eddy Put de Mariaverering in de zeventiende eeuw binnen de context van de Zuidelijke Nederlanden. Tegelijk schetst hij een algemeen overzicht van de opbloeiende Mariadevotie bij de norbertijnen in onze regio. Daarna bespreekt Walter Van den Branden twee middelgrote Mariakapellen bediend door de abdij van Tongerlo. De kapel van Allier dateert reeds uit de middeleeuwen. De kapel Onze-Lieve-Vrouw Lelie tussen de Doornen in Oevel ontstond in de zeventiende eeuw. Na een warm middagmaal in de buurt komen we samen in de basiliek van Kortenberg, gebouwd door de norbertijnen van Averbode. Herman Janssens licht de geschiedenis van de bedevaartplaats toe, evenals de bouw en de inrichting van de mooie barokke bedevaartkerk. Tegelijk is dit een gelegenheid om de kerk van binnen goed te bezichtigen. Hierna brengt Stefan Van Lani ons het verhaal van de bedevaartplaats en parochie Jezus-Eik in Overijse, waarin de abdij van Park een essentiële rol speelde. We besluiten de dag met een lezing door schrijfster en kunsthistorica Leen Huet over de zeventiende-eeuwse kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën te Minderhout, een onbekende parel in de Noorderkempen, eertijds gebouwd en gekoesterd door de norbertijnse pastoors aldaar uit de Antwerpse Sint-Michielsabdij.

Na de contactdag wordt een brochure gemaakt met de tekst of samenvatting van de lezingen. Prijs: 50 euro ter plaatse te betalen.

Inschrijven voor Pasen (= 12 april) bij

Herman Janssens Abdijstraat 1, 3271 Averbode

E-mail h.janssens@abdijsaverbode.be

Tel.013 78 04 40

Vanelderen Monique Kruisstraat 61, 3570 Alken

E-mail vanelderenm@gmail.com

PROGRAMMA VAN DE CONTACTDAG

Zaterdag 9 mei 2020 in Kortembos Norbertusheem Nachtegaal
124, 3800 Kortembos

10.00 u. Ontvangst met koffie

10.30 u. Eddy Put Lievevrouwen in de vroegmoderne tijd
Een algemene inleiding

11.15 u. Walter Van den Branden. De Tongerlose abdij en haar
beheer over de kapellen van Allier (Emblem) en Oevel

12.00 u. Eenvoudig warm middagmaal in brasserie Panderosa,
ligt op de weg naar Sint-Truiden, 700 m zuidwesten van de
Basiliek. Wie niet met de wagen is, kan carpoolen

14.00 u. Herman Janssens. De mariale bedevaartplaats
Kortembos en haar basiliek

15.15 u. Koffie

15.30 u. Stefan Van Lani. Jezus-Eik: bedevaartsoord van Maria
in het Zoniënbos en parochie van de Abdij van Park

16.00 u. Leen Huet. Bidden voor Anthony Van Dyck in
Minderhout: de Norbertijnse kapel van Onze-Lieve-Vrouw
van de Zeven Weeën op een Kempense akker

16.30 u. Rondvraag en slot.

Mis deze dag niet, voor Kortembos is het een unieke
gelegenheid om het bedevaartsoord in de kijker te zetten.

Programma

Maart

Lezing

Inrichter: Abdij, Stad &

Regio en Orde van den Prince

Dinsdag 10 maart 2020 om 19h30

Academiezaal Plankstraat 18 Sint-Truiden

Inkom 5 euro

Lezing door de heer Herman van Goethem, rector van de universiteit Antwerpen, Historicus en jurist vertelt over zijn laatste boek. 1942 Het jaar van de stilte. De Jodenvervolging in Antwerpen tijdens WO II.

Vertrek Parking Norbertusheem om 19h.00

Maart

Lezing

Inrichter: Erfgoed Haspengouw Sint-Truiden

Koen Aerts zal spreken over de Collaboratie

CC De Kimpel Eikenlaan 25, 3740 Bilzen

Donderdag 19 maart 2020 om 19h30

Historicus Koen Aerts, de onderzoeker achter de reeks 'Kinderen van de collaboratie'. Hij gaat dieper in op de beeldvorming over de collaboratie na de tweed wereldoorlog. Een niet te missen lezing.

De lezing is gratis, inschrijven is verplicht.

Via info@erfgoedhaspengouw.be of 011/ 70 18 30 of

0474/ 777.604

Maart

Inrichter: Historisch Studiecentrum en de Landcommanderij
Alden Biezen

Zaterdag 21 maart 2020 Alden Biezen om 9h30

Dialogo Deel I

Zes eeuwen Duitse Ridderorde in Alden Biesen

Inkom en broodmaaltijd 20 euro

Inschrijven verplicht tot 12 maart op 0474/777.604

Lezing door Prof. Udo Arnold, De Europese betekenis van de schenking van de Biesense kapel in 1220 en historicus Jef Mertens, de twee grootste specialisten van de Duitse Ridderorde, lichten tijdens deel I van 'Dialogo' enkele interessante aspecten toe uit de boeiende historie van de Landcommanderij. In het najaar (24 okt)volgt deel II, waarin Jan Leyers een kritische noot zet bij de kruistochten.

April

Zaterdag 25 april 2020 om 20h.00

ERFGOEDDAG Thema "De nacht van de mirakelen te Cortenbosch"

Kom luisteren en kijken.

Onze bestuursleden laten hun kwaliteiten zien als acteurs in deze avondvoorstelling.

Aan de lindeboom hangt het kapelletje met het beeldje van Onze Lieve Vrouw en binnen is de Basiliek enkel verlicht met kaarsen. De acteurs zijn uitgedost in klederen van vroeger. We gaan terug naar de tijd van 1639. Vele zieken kwamen om troost en genezing bidden, zij kwamen in de nacht en vonden het licht te Cortenbosch.

Onze volksverteller Jos Valley heeft ons een tekst bezorgd over het palmtakje. Palmzondag is dit jaar op 5 april 2020.

Het palmtakje en de volksgebruiken (*Buxus sempervirens*)

Het takje van de palmboom (struik) wordt op verschillende wijze gebruikt bij volksgebruiken, zowel vroeger als nu. Denk maar aan Palmzondag, de palmprocessies in en rond onze kerken. Op Palmzondag worden palmtakjes gewijd in de kerk. Ze worden daarna op de graven gestoken.

Er is ook een gebed ter nagedachtenis van de overledenen. Een typisch Zuid-Limburg gebruik, in Vlaamse dorpen aan de taalgrens (Heks, Horpmaal, Mechelen-Bovelingen).

Het was paus Gregorius de Grote (690-706) die de ceremonie van de palmwijding en de processies regelde zoals we ze vandaag de dag nog kennen.

Het gewijde palmtakje was zo goed als een beschermengel. Het volk geloofde van oudsher dat het palmtakje een beschermende kracht had.

Voor zowel mens, dier en plant, zowel thuis, in de stal, als op het land.

Ze werden door de gelovigen in huis bewaard en kregen in de huiskamer een ereplaats achter het kruisbeeld, Men kwam ze tegen in schuur en stal; hele bussels werden boven de deur gestoken om er voor te zorgen dat de bliksem niet zou inslaan op de boerderij. De gewijde palm stond gelijk aan een gewijde kaars of wijwater.

Bij het bouwen van een nieuwe woning kwam het gewijd takje onder de drempel terecht, als ook onder de fundamenten van de nieuwe woning.

Ook dieren werden beschermd door een gewijd palmtakje. Zo werd een gewijd takje vastgemaakt aan het kopstuk van het paard, meer bepaald aan de oogkleppen van koetspaarden.

Was vroeger een boerderij ver van de kerk gelegen, dan werd het lijk naar de kerk gevoerd met paard en kar.

"Hij besproeit en
met gewijden
Pallem speerst het
peerd en stal, om de
lijkvaart te bevrijden
van gevaar en
ongeval"

(Uit Kerkhofblommen, Guido Gezelle (1830-1899))

Daarbij kruisigde de voerman zichzelf, paard en kar met gewijde palm.

Ook trekpaarden op de boerderij kregen een gewijd palmtakje.

Als op Palmzondag de dieren voor het eerst naar de wei werden gebracht, dan werden ze met een in wijwater gedrenkt palmtakje gezegend.

In de streek van Tongeren maakte men in de zestiende eeuw van palmhout amuletten, die men om de hals van de mens droeg om niet behekst te worden.

Op het landt terwijl de boer met grote stappen over zijn veld schreed, stak hij in vroegere jaren op Palmzondag op de vier hoeken van zijn akkers een palmtak in de grond. Soms nog een takje in het midden, als herinnering aan de vijf wonden van de zaligmaker. Zonder stil te staan bad hij daarbij hardop :

Ik plant u hier.
In den dauw des hemels.
En in de vettigheid der aarde
Dat God u zegene en beware.

Gelijktijdig met dat gebed trok de boer een kruis met het palmtakje in de aarde; in het midden plantte hij dan het palmtakje.

De verre voorlopers van onze palmtakjes waren de hazelaartakjes.

De hazelaartakjes werden door onze voorouders niet alleen gebruikt om in het lentevuur te werpen, maar ze werden ook op pas gezaaide akkers gestoken om de vruchtbaarheid van het land te bevorderen. In Heks werd op Sint-Marcus (25 april) een palmtakje op de hoogste bonenstaak gestoken ter bescherming tegen de mussen.

Een palmtakje werd ook in de auto achter de spiegel gestoken, Ook gebruikte men een palmtakje om een dood lichaam te besprenkelen met wijwater. Valley Jos

Bedankt voor deze mooi bijdrage. Deze volksverhalen en gebruiken zijn belangrijk voer voor de volgende generaties.

De volgende nieuwsbrief verschijnt in de maand Mei.

Vanelderren Monique
Voorzitster GHK.Kortenbos
0474/777.604

